

DEN SMALLE BOG

Digitalt kulturtidsskrift. Redigeret af Jakob Brønnum. 5. årgang. ISSN: 2446-0079

Hvem er det, der skriver?

Forfattere i Den smalle bog

Læs Den smalle bog fast

Kontakt og kolofon

Den uafrystelige Lorca

Federico Garcia Lorca
Sigøjnerballader Digter i New York
Det Poetiske Bureaus Forlag 2020 -
Bureauets lommebibliotek Af Carina
Wohlk. Kender ...

Find rundt i Den smalle bog

Den smalle bog er et tidsskrift for boganmeldelser og bringer desuden andre litterære læsninger, klummer, skønlitterære og essayistiske originaltekster

Midt på siden står det seneste indlæg. Øverst i højrespalten og øverst i venstrespalten står de foregående indlæg. Længere nede i højrespalten kan man læse tidsskriftets kronologisk og man kan klikke sig ind på tidsskriftets forskellige stofgrupper. Længere ned i venstrespalten er nogle af de mest læste, tidligere indlæg fremhævet. Længere nede er forskellige relevante links. Øverst på siden kan man se, hvem der skriver på Den smalle bog og hvem de skriver om.

Links til digitale tidsskrifter mm.

- The Lit Hub - The Best Of The Literary Internet
- The Public Domain Review

Steinbeck-tema i Den smalle bog

- Læs Egil Hvid-Olsens introduktioner til ni af hovedværkerne

onsdag den 9. december 2020

To bøger om islamistisk terrorisme

Olivier Roy: "Jihad og døden", Vandkunsten 2017, 174 sider, 250 kr.

Tabish Khair: "Jihad Jane", EC Edition 2018, 260 sider, 249,95 kr.

Af Egil Hvid-Olsen.

Også under coronapandemien har islamistiske terrorister trukket uskyldige med sig i døden. En fagbog redegør for, hvad der kan få unge mennesker til at vælge at dø i kampen for Islamisk Stat, og en roman fortæller historien fra en af de unges synsvinkel.

Lad mig begynde med det eneste dårlige, der er at sige om den danske udgave af franskmænd Oliver Roys lille bog eller lange essay om den dødsdrift, der tilsyneladende er drivmidlet i Islamisk Stats eller Daeshs virke: Det ville have været gavnligt med en grundig korrekturlæsning inden udgivelse. Det er så grelt, at nogle få sætninger er uforståelige. Grunden er sikkert, at en debatbog som denne hurtigt mister en del af sin aktualitet, fordi der konstant finder ændringer sted indenfor det felt, bogen behandler. Således har forlaget en interesse i at få bogen på markedet hurtigst muligt, men her er det altså gået lidt for hurtigt, hvilket er synd, fordi Roy har så meget, og så meget vigtigt på hjerte.

Dermed har jeg også tilkendegivet, at "Jihad og døden" er en glimrende bog, god at blive klog af - også om tre, fire og fem år.

Dødsdyrkelsen

Islamisk Stat, IS, ISIS eller Daesh ... kært barn har som bekendt mange navne, men i dette tilfælde er barnet alt andet end kært. Med medlemmer, der spekulerer i fantasifulde henrettelser og som tilmed lægger film med dem ud på nettet, fordufter ethvert forsonende træk ved bevægelsen.

"Efter min mening", skriver sociologen Olivier Roy, der er professor ved det europæiske universitet i Firenze, "er det den systematiske forbindelse til døden, som er en af nøglerne til forståelsen af den nuværende radikaliserings: Den nihilistiske dimension er central. Det, der fascinerer, er det rene oprør og ikke konstruktionen af en utopi. Volden er ikke et middel, den er selve målet. Det er en no future-vold." (s. 24f.). Den fremtid, medlemmerne af Daesh forestiller sig at have, findes efter døden. Derfor gør dens medlemmer sig sjældent umage med at overleve deres terrorangreb eller at flygte fra gerningsstedet, hvis de overlever.

Både blandt jihadister, der kæmper for Daeshs sag mod andre militser eller nationale hære, og blandt terrorister findes der en fascination af døden. Det virker mærkeligt modsigelsesfyldt, fordi flertallet af Daeshs vestlige repræsentanter er "born again", hvilket vil sige, at de "[...] efter et meget verdsligt liv (diskoteker, alkohol og småkriminalitet) pludselig begynder at dyrke deres religion igen, enten individuelt eller inden for en lille gruppe (aldrig inden for rammerne af en religiøs organisation)." (s. 49). Inimidlertid – og det er det, der gør det så modsigelsesfuldt - er denne periode som "genfødt" ganske kort for manges vedkommende, fordi dem, der vælger at blive terrorister, få måneder senere dræber sig selv og en række andre i et selvmordsangreb. De, der bliver jihadister, får ofte problemer med at indordne sig under de særlige, religiøse eller rituelle krav, der stilles til dem, og en del af dem dør også efter en kort tid ved fronten.

Konstruerede argumenter for kalifatet

Olivier Roy argumenterer for, at Daeshs drøm om oprettelsen af et verdensomspændende kalifat ikke er udtryk for en egentlig politik, men for simpel galskab; en ideologi, der er gået amok fra begyndelsen af.

"Lige fra den jihadistiske bevægelses begyndelse finder man viljen til at skabe en slags homo islamicus, fri af alle nationale, stammemæssige, racemæssige eller etniske tilhørsforhold, ja, selv familie- og følelsesmæssige bånd, et menneske, der virkelig er rykket op med rode for at kunne skabet et nyt samfund efter at have visket tavlen ren." (s. 55f.). Det er på denne baggrund, at Daesh odelægger ældgamle kulturværdier, fordi værdien ikke er til stede i jihadisternes øjne. Daesh benægter nyten af en historisk bevidsthed, fordi oprettelsen af kalifatet markerer en helt ny begyndelse. Det er immervæk noget af en påstand, men netop påståeligheden medfører, at Daeshs ideologer griber til en særlig argumentationsform, hvor de trækker skriftsteder ud af deres sammenhænge og gentager dem – som det også sker med deres yndlingsfrase: "Vi elsker døden, som I elsker livet" - igen og igen med den vinkel, de nu engang tillægger de løsrevne sætninger. "Hvordan forener Daesh disse modsætninger? Ved at anvende en meget tung kasuistik, en juridisk munddiarré: Man citerer en lang række juridiske doktorer, som rådgiver (naturligvis altid i Daesh's fortolkning) om alt muligt (slaveri, massedrab på fanger, behandling af kristne, frafaldnes skæbne, attentater, adgangen til paradisi osv.). Men endnu en gang sættes forfatterne aldrig ind i en sammenhæng – ingen angivelse af, hvor de kommer fra, ingen oplysninger om deres status og som regel heller ikke en dato. Alt foregår, som om de lærde til alle tider har diskuteret de spørgsmål, som Daesh stiller. Ophobningen af de uimodsigelige citater har til formål at skabe et sandhedsindtryk, og det virker så afgjort imponerende på den nyomvendte." (s. 102f.). Faren ved disse tilsyneladende velgrundede, men i virkeligheden nærmest opdagede argumenter beskriver Roy også på denne måde: "Selvom det er formålsløst at undersøge terroristernes 'galskab', er det klart, at den fortælling, Daesh har bygget op, kan fascinere svage folk med svære psykiske lidelser." (s. 50). På den måde spekulerer Daesh i at skaffe svage soldater til deres dødsræs. Samtidig understreger han flere gange, at der ikke er tale om hjernevask. De, der lader sig gribe af

En due er død og mit digt sendte én til vejrs

Få en mail, når Den smalle bog udkommer

Email address...

Slå op i Den smalle bog

DE SMALLE BØGER - Klik og se mere

▼ 2020 (56)

▼ december (4)

Tiårig globetrotter i krigens skygge

To bøger om islamistisk terrorisme

Tilværelsens egentlige og substantielle drama

Hjemkomst

► november (7)

► oktober (6)

► september (6)

► august (6)

► juli (6)

► juni (5)

► maj (3)

► april (2)

► marts (4)

► februar (3)

► januar (4)

► 2019 (49)

► 2018 (43)

► 2017 (36)

► 2016 (34)

Den smalle bogs stofgrupper. "Lyrik", "Prosa" og "Essay" er originaltekster

- antologi (1)
- boganmeldelse (75)
- dagbøger (1)
- digtsamling (27)
- En litterær refleksion (5)
- essay (4)
- eventyr (1)
- fabler (1)
- faglitteratur (11)
- klassikerlæsning (13)
- kortroman (4)
- kunstbog (10)
- lyrik (3)
- noveller (4)
- prosa (6)
- prosadigt (2)
- roman (16)

Sidevisninger i alt

125,116

den besynderlige ideologi, gør det af egen fri vilje; men nogle har flere forudsætninger for at gøre det, end andre. Selvom der er tale om en form for galskab, er de ikke utilregnelige i gerningsøjeblikket, men fuldt bevidste om, hvad de gør. Lever man et liv, hvor man har svært ved at finde mening med noget som helst, og hvor døden måske ligefrem lokker som en forløsning, kan Daeshs dødsdrift virke tillokkende. Derfor er det da også en af Roys hovedpointer, at Daesh imødekommer en særlig ungdomskultur, der dyrker døden, f.eks. i computerspil og film.

Forskellen på Daesh og islam

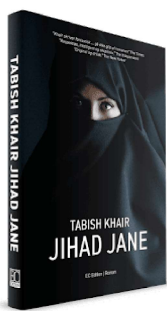
Læseren af denne anmeldelse sidder måske med en fornemmelse af, at det ikke er nødvendigt at læse bogen, fordi jeg allerede har givet et grundigt referat af den, men det er ikke tilfældet. "Jihad og døden" rummer en lang række andre indsigter, som Roy argumenterer overbevisende for.

Afslutningsvist vil jeg forhindre en eventuel misforståelse, som min gengivelse af Roys heftige kritik af Daesh måske kan afstedkomme: Roy kritiserer ikke islam og muslimer. Det er kun repræsentanter for Daesh, han ikke har respekt for. Derfor understreger han, at Daesh ikke repræsenterer islam. End ikke salafister er så rabiate som Daesh. Når der sættes lighedstegn mellem Daesh og islam, skader det sidstnævnte, hvilket er både urimeligt og unødvendigt. At det er unødvendigt skyldes, at islam, ifølge Roy, ikke udgør en stor trussel i Vesten. Den store kamp indenfor islam føres i de muslimske lande mellem sunni- og shiamuslimer. Derfor er langt de fleste ofre for terrorangreb udført af muslimer også muslimer. "At forestille sig, at Daesh skulle kunne forene den globale islam imod et Vesten, der undermineres af de derboende muslimers femte kolonne, er simpelthen at forfalde til Daesh's hjernesvind." (s. 147).

Roy er ikke tilhænger af den omsiggribende og i Frankrig særligt udbredte fjernelse af religion i det offentlige rum: "Verdsligheden à la française løser ikke problemerne. Når man fordriver religionen fra det offentlige rum, overlades den til de marginaliserede og radikaliserede. Salafismen er velegnet til en marginalposition, for det ønsker den selv. Overklassens og middelklassens islam ønsker tværtimod anerkendelse, institutionalisering og tilstedeværelse. Og hvordan reagerer man? Med at forbyde tørklæder på universiteterne! Ved at gøre det rammer man netop fremtidens eliter, lige præcis dem, der som integrerede og universitetsuddannede skulle opfinde en 'praktisk' og forsonende islam." (s. 154f.).

Selvom denne udvikling nok stadig er mest markant i Frankrig, følger Danmark godt med. Derfor kan det være fornuftigt at lægge sig disse ord på sinde: "Religionen, og det gælder alle religioner, er ikke et redskab for radikalisering eller afradikalisering. Den har sin egen værdighed, den udfolder sit eget rum, som hverken er socialt eller territorielt, men åndeligt." (s. 155).

Med "Jihad og døden" har Olivier Roy skrevet et vigtigt, velargumenteret og sympatisk indlæg i en samfundsdebat, der i alt for høj grad lader sig skræmme og styre af en flok dødsfikserede frustrerede unge.

Den rene godhed er virkelig ondskab

I Tabish Khairs roman "Jihad Jane" er fortælleformen aflæmpet, selvom noget af det, der refereres, er grufuldt. Jamilla, der fortæller i , er kun med nød og næppe sluppet ud af den situation, hun i ungdommelige frustration havde bragt sig selv i. Den nærmest refererende fortælleform virker i denne sammenhæng meget troværdig, for det er en chokeret kvinde med samvittighedsnag og manglende forståelse for egne valg, der beretter om det skete. Kun få gange bevæger Jamilla sig bort fra den faktuelle fortælling og løfter

sløret for de tanker, hendes oplevelser blandt Islamisk Stat i Syrien har vækket i hende; for eksempel denne overvejelse om forholdet mellem godt og ondt:

"Ondskab er en forudsætning for godhed. Godhed åbenbarer sig kun gennem dets evne til at tolerere ondskabens smålighed og dumhed. Godhed må leve med risikoen for ondskaben, ikke udrydde den. Så længe den gør det, vil ondskaben, der konfronterer godheden, forblive smålig, dum, begrænset og i det væsentlige ubetydelig. Men når godheden ønsker at stå alene og i ren form, så bliver den til ondskab, virkelig ondskab." (s. 145).

Således beskrives den fanatisme – religiøs såvel som politisk – der først griber til propaganda og siden vold for at få ret. Den slags skal have plads i det offentlige rum, for hvis man først griber til censur, bliver det utydeligt, hvor tåbeligt – og ondt - det er.

Ondskab i forskellige størrelser

Det er netop ondskab, der er på spil i "Jihad Jane"; både i det små og i det store.

Det små kan ellers virke stort nok, hvilket Jamilla afslører med dette tilbageblik på sin opvækst i Storbritannien:

"Hvordan havde jeg kunnet undgå at bemærke de mange mennesker, der havde accepteret mig, som jeg var, tilsløret og fremmed i deres verden, blot fordi nogle få nidstirrede mig, var truende eller opførte sig som hende den skøre kvinde i bussen, der råbte efter mig? Hvordan havde jeg kunnet undgå at se det gode i parkerne, der var fyldt med legende børn, hvordan der blev taget hånd om de svage og folk uden job." (s. 170).

Jamilla var forblændet, så hun undgik at se alt det gode ved det samfund, hun levede i som barn og ung. Det negative tog fokus og lokkede hende og veninden til Syrien, hvor de som ekstremistiske muslimer ønskede at leve under de regler, som Islamisk Stat indførte. På den måde minder Tabish Khairs roman os om, at en klar afstandtagen til mennesker, der ser anderledes ud eller klæder sig på en anden måde end flertallet, kan marginalisere dem yderligere. Denne påmindelse er på sin plads, men ville fungere som en alt for stor moralsk pegefinger, hvis den stod alene i bogen. Det gør den heldigvis ikke. "Jihad Jane" er i endnu højere grad en advarsel til unge muslimer mod at lade sig gribe af religiøs fanatisme. Khair er alt andet end islamfjendsk i sin bog. Ofte lader han Jamilla fastholde, at hun stadig er troende, men på en anden måde en tidligere. Han udpeger altså en anden, men stadig religiøs vej end den, der kan virke så fristende for unge, rodlose og frustrerede muslimer. Samtidig udfolder han en mulig konsekvens, hvis de alligevel vælger at melde sig under Islamisk Stats sorte faner som hellige krigere.

Underkastelse for hvis skyld?

Livet som mand, der har underlagt sig Islamisk Stats regler, er livsfarligt, fordi det føres ved fronten og med en forventning om, at man ikke regner sit eget liv for noget. Den martyrdød og efterfølgende paradistilværelse, som man går i møde, er langt bedre end det liv, man kan få her på jorden.

Livet som kvinde er imidlertid ikke meget bedre. En del presses til at melde sig som selvmordsbombere, mens de øvrige hurtigst muligt skal giftes med en kriger og føje ham i et og alt. En hustru, der ikke er føjelig, anses for at forbyrde sig mod Allahs vilje, og skal derfor straffes hårdt. Indtil en af disse muligheder – selvmord eller giftermål - kan virkeliggøres, oplæres kvinderne i Islamisk Stats officielle lære, der hele tiden ændrer sig i takt med, at forskellige imamer og skriflærde vurderes som for slappe i deres udlægning af Koranen. Som Olivier Roy argumenterer for i sin bog, dyrker Islamisk Stat en døds-kult, hvor det ikke kun er fjendernes, men også tilhængernes død, der er attraktiv. Af denne grund mener han, at mange af dem, der melder sig til kamp for kalifatet, ikke er syndeligt religiøse. Jabish Khair lader Jamilla og hendes veninde repræsentere en anden gruppe. De er nemlig meget religiøse, idet de konstant læser koranen og diverse rabiate udlægninger af den, ligesom de dag ud og dag ind fuldfører de vedtagne religiøse ritualer. De ønsker at leve hundrede procent op til det, ordet "islam" betyder, nemlig "underkastelse". Men lidt efter lidt må Jamilla stille sig selv spørgsmålet om, hvem det er, hun underkaster sig. Er det Allah eller Islamisk Stat? En sådan tvivl gør blot hendes i forvejen livsfarlige tilværelse endnu mere usikker.

En indisk forfatter i Aarhus

Tabish Khair stammer fra Indien, men bor i Aarhus, hvor han arbejder som lektor i engelsk ved Aarhus Universitet. Khair har skrevet en række romaner, hvoraf "Jihad Jane" er hans seneste. Det er rosværdigt, at det aarhusianske forlag EC Edition har ladet Ole Alkærsig oversætte bogen, så den også kan læses på dansk. Romanen er topaktuel og vedkommende, for selvom Islamist Stat er presset, kan der hurtigt opstå nye retninger med nogenlunde samme mål. Bogen vil sikkert have flest voksne læsere, men dens opbygning som en slags thriller kan måske også være med til at fange unge læseseres interesse. Det har man da lov at håbe, for det er i høj grad unge, frustrerede muslimer, der kan have gavn af at læse en roman som "Jihad Jane".

Indsendt af [Egil Hvid-Olsen](#)

Ingen kommentarer:

Tilføj en kommentar

 Kommenter som: [connyta \(Google+\)](#)
 Forhåndsvisi Underret mig

[Nyere indlæg](#)

[Startside](#)

[Ældre indlæg](#)

Abonner på: [Kommentarer til indlægget \(Atom\)](#)